

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1924.

Första kammaren.

Nr 8.

Lördagen den 2 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 3.30 e. m.

Herr statsrådet *Ekeberg* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition nr 23, med förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 20 maj 1921 angående förbud i vissa fall för bolag och ekonomisk förening att förvärva fast egendom.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran första lagutskottets utlåtanden nr 1 och 2 samt jordbruksutskottets utlåtanden nr 2—4.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 1, i anledning av väckt motion om tillägg till fjärde stycket av 5 § i förordningen med tulltaxa för inkommande varor. *Ang. tullfrihet vid viss gränshandel med Norge.*

Med föranledande av en inom andra kammaren av herr *Lindberg* väckt motion hade utskottet i det nu föreliggande betänkandet på anförda skäl hemställt, att fjärde stycket i § 5 av förordningen den 9 juni 1911 med tulltaxa för inkommande varor måtte erhålla följande förändrade lydelse:

»Tullfrihet, varom i denna paragraf sägs, gäller icke för varor, som i handelsavsikt införas vare sig för att i vanlig ordning försäljas eller för att utlämnas såsom ersättning för verkställt arbete, ej heller för varor, som av handlande eller för handlandes räkning införas, såvitt de äro av de slag, med vilka han idkar handel; dock äger för särskilda fall generaltullstyrelsen härifrån medgiva undantag.»

Herr **Heyman**: Herr greve och talman! Jag har visserligen icke deltagit i utskottsbehandlingen av detta ärende, men jag har såsom suppleant i utskottet åhört diskussionen där, och jag får verkligen uttala min stora förvåning över det lättvindiga sätt, varpå denna nog så viktiga fråga behandlades i utskottet.

Under motivering att lämna den mindre bemedlade gränsbefolkningen norr om Mitandersfors lättnader i gränshandeln, bereder man samtidigt, på en gång, utan undersökning eller närmare utredning tullfrihet även för varor, som införas i handelsavsikt.

Enligt utskottets förslag skall visserligen vid införandet av varor i handelsavsikt generaltullstyrelsen i varje särskilt fall lämna licens, men förslaget innebär lika fullt ett direkt avsteg ifrån de principer, som riksdagen gjort gällande för gränshandeln med Norge. Under sådana förhållanden förefaller det mig verkligen som om utskottet hade bort, innan det avgav sitt betänkande, åtminstone dels infordra generaltullstyrelsens yttrande i ärendet, dels även, på grund av detta yttrande, i betänkandet lämna bestämda direktiv för general-

Ang. tullfrihet
vid viss gräns-
handel med
Norge.
(Forts.)

tullstyrelsen i fråga om beviljandet av licenserna. Några sådana direktiv har utskottet emellertid alldeles underlåtit att lämna.

För min del kan jag verkligen icke frigöra mig från den misstanken, att möjlighet till rätt betydande missbruk kan öppnas genom den föreslagna åtgärden liksom även att denna kanske minst av allt verkligen kommer den mindre bemedlade delen av befolkningen till godo. Man har anledning befara, att gränshandeln genom kommissionsaffärer med handlande i andra trakter i Norrland, med automobilens tillhjälp och med de utmärkta landsvägsförbindelser, som nu finnas litet varstans i Norrland, kommer att sträcka sig djupt in i Norrland, ja, kanske ända ned till Bottenhavet. Vem garanterar i övrigt, att handlandena utförsälja till mindre bemedlade de tullfria varorna till sådana priser, som svara emot tullfriheten? Det är väl då snarare att befara, att handlandena stoppa vinsten av den importerade tullfria varan i egen ficka, varvid självfallet syftemålet med det hela totalt blir förfelat.

De varumängder, som här avses komma att i handelsavsikt införas, äro i vissa fall ganska betydande; beträffande exempelvis spannmål och mjöl rör det sig om icke mindre än 600 kg. per gång. Om varje handlande utefter den hundra mil långa gränsen mellan Mitandersfors och Narvik en gång i veckan tillåtes införa 600 kg. mjöl, bleve de sammanlagda kvantiteter, som tullfritt infördes och som sålunda komme att sippra ut över Norrland, rätt betydande.

Utskottet säger visserligen i sitt betänkande, att utskottet redan år 1922 var fullt på det klara med denna sak och ville denna lättnad. Ja, det är visst och sant, men — och det vill jag särskilt betona — riksdagen ville det icke. Riksdagen följde nämligen den gången reservanterna, som yrkade avslag på det då föreliggande förslaget och skrivelse till Kungl. Maj:t om utredning av frågan i sin helhet. Denna utredning föreligger icke ännu. Det riktigaste hade givetvis nu varit, att man ställt sig avvaktande i denna fråga, tills denna utredning föreligger, men vill man icke göra detta, så bör man väl åtminstone under hand söka åvägabringa en utredning, innan frågan företages till avgörande.

Innan sålunda generaltullstyrelsen förklarar sig kunna lämna fullt betryggande säkerheter för att det syftemål, som i motionen uppställs, kan genom vissa åtgärder vinnas, och utskottet i sitt betänkande lämnat förslag till bestämda direktiv för hur generaltullstyrelsen skall tillämpa licenserna, kan jag för min del icke biträda utskottets hemställan. Jag ber därför, herr greve och talman, att få yrka, att ärendet måtte återremitteras till utskottet.

Herr Boman: Herr greve och talman! Då jag deltagit i detta ärendes behandling i utskottet, där icke en enda tveksam röst höjdes, skall jag be att få yttra några ord med anledning av vad som nu här uttalats.

Det är väl ändå så, att herr Heyman torde felbedöma förhållandena vid den hundra mil långa gränsen norr om Mitandersfors. Här gäller det en ändring i en tullförfattning, endast avseende införsel av varor annorledes än per järnväg, således på landsväg, och det finns icke något synnerligen stort antal landsvägar mellan Norge och Sverige, norr om Mitandersfors — jag tror det är sex. Utmed gränsen är befolkningen mycket gles; de handelsställen, som finnas på den svenska sidan, äro synnerligen få, och dessa handlandes rörelse är obetydlig. De hämta så gott som hela sitt varulager från den norska sidan på grund av de dåliga förbindelserna med svenska handelsplatser. Det är ingalunda avsikten, att det genom dessa handlande tullfritt skall kunna införas varor, som skulle kunna komma att forslas långt ned — som den föregående talaren befarade — till Östersjöns kustland. Detta torde vara omöjligt, om man, såsom jag hoppas, måste kunna utgå ifrån att generaltullstyrelsen vid prövning av dessa ansök-

ningar förfärr med tanke på vad lagstiftaren här har avsett. Han har avsett *gränsbefolkningen*, och jag tycker, att det naturligaste borde vara, att general-tullstyrelsen krävde en förklaring från en sådan handlande, som skulle erhålla dylik tullfrihet, att de varor han ville införa skulle försäljas i hans handelsbod vid gränsplatsen. Man skulle till och med kunna gå så långt, att general-tullstyrelsen begärde uppgift på huru stora de kvantiteter skulle vara, som han till äventyrs skulle kunna hava behov av att införa. Det är för att möjliggöra, att handlandena på den svenska sidan om gränsen skola kunna driva handel med dessa varor som författningsändringen är erforderlig. Förordningen föreskriver samma kvantitet för denne handlande — däri blir det ingen ändring — som nu gäller för en enskild, som inför varan utan att det sker i handelsavsikt. Då borde väl däri ligga en viss garanti för att det blir omöjligt för handlandena att tillskansa sig någon oskäligen vinst, enär var och en enskild tullfritt kan införa lika mycket. Jag tror sålunda icke det vore den ringaste risk att bifalla betänkandet, sådant det föreligger.

Då nu emellertid tanken på en återremiss är framkastad, vill jag icke direkt motsätta mig en återremiss, men jag tror den är onödig. Jag har endast velat göra detta uttalande.

Herr Vennersten: Det synes mig som det av den föregående talarens anförande framginge, att en återremiss kunde ha något gagn med sig, ehuru väl herr Boman ansåg en återremiss onödig. Jag skulle vilja fråga kammaren, om man ej kunde tillgodose de önskemål herr Heyman här framförde, i den mån de kunna befinnas befogade, och samtidigt göra det lättare för general-tullstyrelsen och myndigheterna i övrigt att tillämpa den nya bestämmelsen på ett för vederbörande, d. v. s. de fattigare konsumenterna där uppe, mer tillfredsställande sätt, om man toge hänsyn till följande omständighet. Det har icke lämnats några som helst direktiv beträffande det sätt, varpå general-tullstyrelsen skulle utföra detta uppdrag, som enligt bevillningsutskottets hemställan skulle lämnas åt styrelsen. Hur vore det, mina herrar, om man i stället beslöte, att rätten att lämna dylikt medgivande gäves åt Kungl. Maj:t eller den konungen därtill förordnar? Det bleve praktiskt taget detsamma, som utskottet föreslår, ty konungen komme förmodligen att delegera denna sin befogenhet åt general-tullstyrelsen. Men man vunne, att Kungl. Maj:t kunde lämna nödiga direktiv och övervaka, att alla berättigade intressen bleve vederbörligen tillgodosedda. Det kunde ock tänkas, att man i utskottets motivering framhölle önskvärdheten av att göra denna import, denna lojala import, genom köpmännen där uppe, bekvämare än vad den kunde bli, om förslaget oförändrat bifölles. Det är dessa synpunkter som göra, att jag för min del icke har något emot en återremiss, och jag skulle därför vilja ansluta mig till yrkandet därom.

Jag vill påpeka ännu en omständighet, som ej bör lämnas utan beaktande. Om general-tullstyrelsens beslut i en sådan dispensfråga går en sökande emot, och han skall klaga, kommer i alla fall klagomålet till Kungl. Maj:t. När ärendena således ändå i åtskilliga fall komma under Kungl. Maj:ts prövning kunde det innebära en trygghet och samtidigt kanske minska anledningarna till klagomål, om ärendet nu behandlas såsom jag antytt.

Med denna motivering anhåller jag, herr greve och talman, att få yrka bifall till herr Heymans förslag om återremiss. Jag har just nu erfarit, att i andra kammaren ärendet, på liknande motivering, förmodar jag, blivit återmitterat.

Herr Åström: Då denna fråga förelåg förra gången, gällde ju kravet, att det skulle också från general-tullstyrelsen kunna lämnas rätt till underordnade tull-myndigheter att bevilja sådan tullfrihet för här ifrågavarande varor. Nu gäller

Ang. tullfrihet
vid viss gräns-
handel med
Norge.
(Forts.)

det endast, att generaltullstyrelsen skulle kunna lämna sådan tillåtelse. Vid förevarande tillfälle fanns det ingen meningsskiljaktighet, som framträdde vare sig i utskottet eller i kamrarna. Då gällde det endast Norrland, och det var endast förhållandena söder om Mitandersfors, som förorsakade reservationerna i utskottet och åstadkommo ett annat beslut i första kammaren. Utskottet har denna gång varit fullständigt enigt, och det har blivit så enigt på grund av behandlingen vid föregående tillfälle.

Det förefaller, som om det skulle vittna om en hög grad av misstro mot generaltullstyrelsen från de herrars sida, som här uppträtt, om man anser den sakna möjligheter att vederbörligen kontrollera, att det icke sker något som ej varit meningen, att det skulle få ske.

Jag ber få yrka bifall till utskottets hemställan.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjordes enligt de yrkanden, som därunder framkommit, propositioner, först på bifall till vad utskottet i nu ifrågavarande betänkande hemställt samt vidare därpå att betänkandet skulle visas åter till utskottet, och förklarades den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Ang. stämpel-
avgiften för
vissa lott-
sedlar.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 2, i anledning av väckt motion om ändring i förordningen angående stämpelavgiften.

I en inom första kammaren väckt motion, nr 9, vilken hänvisats till bevillningsutskottet, hade greve *Wachtmeister* hemställt, att riksdagen ville besluta, att det stycke, som i kungl. förordningen angående stämpelavgiften rörde stämpelbeläggning av lottsedlar, måtte i ord eller anda erhålla följande lydelse:

»Lottsedel för deltagande i lotteri, som med Kungl. Maj:ts tillstånd anordnats, skall av lotteriets anordnare före utlämnandet förseas med stämpel, då lotteriet avser penningar av 10 öre för varje hel krona av det belopp, varå lottsedeln lyder, och då lotteriet avser andra värdeföremål av 10 öre för varje lottsedel, dock att då lottsedels pris här understiger en krona och anordnaren av lotteriet sökt och erhållit generalpoststyrelsens tillåtelse att få begagna sig av i § 56 av ifrågavarande kungl. förordning medgivna förfaringssätt, stämpelbeloppet skall beräknas efter en tiondel av lottsedelns pris.»

Utskottet hade i det nu föredragna betänkandet av angivna orsaker hemställt, att ifrågavarande motion I: 9 av greve *Wachtmeister*, om ändring i förordningen angående stämpelavgiften, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Greve **Wachtmeister**: Herr talman! Jag har begärt ordet för att uttrycka min glädje, icke egentligen för att utskottet har avstyrkt min motion, men över orsaken till att så skett, nämligen att Konungens befallningshavande nyligen — sent omsider — erhållit befogenhet att meddela tillstånd till smålotterier, även när det gäller allmännyttiga ändamål. Som utskottet påpekat, väckte jag redan år 1908 en motion om skrivelse till Kungl. Maj:t i precis samma syfte. Motionen avsågs. 15 år ha sedan dess förflutit, och många lagöverträdelser och mycket obehag för Konungens befallningshavande i olika län skulle ha besparats, om denna befogenhet tidigare lämnats Konungens befallningshavande.

Som frågan nu ligger, är motionen alldeles meningslös, och jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i förevarande betänkande hemställt.

771 förnyad föredragning av bankoutskottets utlåtande nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående upphävande av danska och norska skiljemyns giltighet som lagligt betalningsmedel i Sverige, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade proposition nr 23.

Upplästes följande inkomna läkarintyg:

Ledamoten av riksdagens första kammare, v. häradshövding *Jacob Larsson*, Lidingö, lider av thrombophlebit. anticurur. sin. (blodpropp) och är på grund härav förhindrad att deltaga i riksdagsarbetet tillsvidare, vilket intygas.

Lidingö den 1 februari 1924.

H. L. Collin.

leg. läkare.

Justerades protokollsutdrag för denna dag.

Herr **Lindhagen** erhöll på begäran ordet och yttrade: Uti det denna dag offentliggjorda programuttalandet i försvarsfrågan betonar statsministern, att i den utrikespolitiska situationen allt är flytande och att det är omöjligt att skönja, huruvida en stabilisering skall komma på fredlig väg eller först efter ytterligare förvecklingar. Upprepade gånger erinras särskilt, att man måste avstå från tanken, att vi redan nu i Nationernas förbund skulle våga se en verklig garanti för vårt oberoende.

*Interpellation
ang. en svensk
aktion i freds-
frågan.*

Mången i vårt land håller före, att i all synnerhet i en sådan uppfattning ligger en uppfordran framför allt att här lägga riktlinjer för ett aktivt framträdande i fredsfrågan. Ett försvarsväsende, som icke anspråkslöst döljer sig i skuggan av ett sådant framträdande, kan enligt denna opinion ej bli något annat än en förvillelse, ett bottenskalp från den avgrund, i vilken kriget störtat oss.

Redan vid beslutet om Sveriges inträde i folkförbundet betonades såsom försvar för denna åtgärd, att det bleve en uppgift för svensk utrikespolitik att söka förbättra förbundet. Förmodligen avsågs därmed ej blott periferiska åtgärder i småsaker utan framför allt förbundets omvandling till en sann verklighet, såsom ock ifrågasatts i motioner inom kammaren vid denna riksdag (nr 146—155 och 200).

Då i den förenämnda principförklaringen saknas ansatser till ett dylikt åskådningssätt och således även bebådandet av någon aktiv vilja att sätta fredsfrågan över eller åtminstone vid sidan av försvarsfrågan, tillåter jag mig hemställa om kammarens tillstånd att få till statsministern framställa följande spörsmål:

I. Anser regeringen icke, att på grund av tidsläget fredsfrågan är en synnerligen aktuell angelägenhet i alla länder och att sålunda en aktion även från svensk sida i densamma är en plikt och i varje fall ännu mer eller åtminstone lika mycket av förhållandena påkallad som en uppslutning kring försvarsfrågan?

II. Håller regeringen icke före, att tiden därför nu bör vara inne för krav och arbete från alla länder och således även från vårt lands sida för folkförbundets omvandling till ett verkligt Nationernas förbund?

III. Föreställer sig regeringen icke, att regeringarna och således även den svenska, för att bliva besjälade av fredsfrågan och kunna möta svårigheterna,

*Interpellation
ang. en svensk
aktion i freds-
frågan.*
(Forts.)

behöva det mäktiga stödet i respektive länder av den allmänna meningen och ett av den inspirerat folkprogram för en sådan omgestaltung av folkförbundet, som ovan sagts, samt att tillkomsten av en sådan mening och ett dylikt program bör vinna uppmuntran även av regeringsmakten?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågavarande spörsmål finge framställas.

Kammarens sammanträde avslutades kl. 3.56 e. m.

In fidem
Lode Wistrand.